

УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

УДК 811.161.2'373.611'373.7

DOI <https://doi.org/10.52726/as.humanities/2022.1.1>

Т. П. БІЛОУСОВА

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри слов'янської філології та загального мовознавства,

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка,

м. Кам'янець-Подільський, Хмельницька область, Україна

Електронна пошта: bilousova@kpmu.edu.ua

<https://orcid.org/0000-0002-6247-0476>

ФРАЗЕОЛОГІЧНА УНІВЕРБАЦІЯ ЯК МОВНЕ ЯВИЩЕ

У статті універбацію розглядаємо як явище вторинної номінації, результат дериваційного процесу. Суть універбації – перетворення складного найменування в просте, однослівне, семантично еквівалентне твірному сполученню. Перейменування може відбуватися на базі одного, двох і більше компонентів твірному сполученню (слово-сполучення або сполучення слів). Серед первинних одиниць чимало стійких, фразеологізованих, що дає підставу розглядати фразеологічну універбацію як специфічну ділянку загальномовного продуктивного процесу згортання надслівного найменування в слово.

Універбацію фразеологізмів підтримують: відносна формально-семантична автономність його компонентів, які можуть наслідувати цілісне фразеологічне значення; відсутність чітких кордонів між лексичною та фразеологічною підсистемами мови, що виявляється, з одного боку, в існуванні мінімальних (однорешетних) фразеологізмів, з іншого, – слів-комполітів із переносно-образним значенням, подібним до фразеологічного; постійний взаємоперехід мовних одиниць з однієї підсистеми в іншу, яскравим свідченням якого є відфразеологічний словотвір; ізоморфізм дериваційних процесів на фразеологічному та лексичному рівнях, що дозволяє досліджувати фразеологічні універби в структурі фразеодериваційних гнізд – складних утворень, елементи яких пов'язані дериваційними зв'язками.

Фразеологічна універбація здійснюється як афіксальними, так і неафіксальними способами (зрощення, складання основ компонентів, аббревіація, субстантивіація тощо). Фразеологічним універбам притаманні посилені ідіоматичність, контекстуальна зв'язаність, експресивність. Вони належать переважно до розмовного стилю, мають знижений характер. Успадкована від фразеологізму та набута в процесі універбації експресивність є основою багатьох емоційно-оцінних (як правило, пейоративно-оцінних) можливостей цих слів, що утворюють конотативний компонент їх значень.

Ключові слова: фразеологічна універбація, універб, фразеодериваційне гніздо, відфразеологічний словотвір.

Постановка проблеми. Термін *універбація* (лат. *unus* – один, *verbum* – слово) використовується для однослівного перейменування того, що вже має в мові стійке неоднослівне найменування: з двома руками > дворукий, міська рада > міськрада. У науковій літературі цей спосіб творення має й інші назви: *семантична конденсація (компресія), включення, стягнення, згортання* та ін., але найчастіше вживається саме слово *універбація*.

Доводиться констатувати, що наразі не існує спільної думки щодо сутності описуваного явища, визначення кола твірних одиниць, арсеналу способів. Енциклопедія «Українська мова» тлумачить універбацію лише як різновид суфіксального способу словотворення: *записна книжка > записник, залікова книжка > заліковка*. Основою похідного слова стає атрибут

мотивуючого словосполучення, функцію іменника бере на себе суфікс із предметним значенням (-к-, -іvk-, -ик-, -иц- та ін.); згортання словосполучення може відбуватись поступово: *спеціальний одяг > спецодяг > спецівка* [Українська мова : 749]. Статус фразеологічної універбації як мовного явища наразі не визначений.

Аналіз попередніх досліджень. Дослідники приділяють пильну увагу універбації як одному з проявів мовної компресії. Так, Іван Думчак описує перетворення «двослівного стійкого найменування в синонімічне, здебільшого стилістично марковане, слово-універб. Утворене похідне мотивується повною назвою, є тотожним їй за значенням (або відрізняється лише стилістичним забарвленням), але відмінне за формою» [Думчак 1998 : 6]. Результатом універбації автор називає суфіксальні похідні (*Марійський палац >*

Марійнка), еліптичні субстантиви (*контрольна робота > контрольна*), деякі типи абrevіатур (*медична сестра > медсестра*) та складних слів (*Добрий день > Добридень*) [Думчак 2011 : 28]. На думку вченого, універбалізації підлягають лексикалізовані словосполучення, яким притаманні «семантична цілісність, стійкість структури, визначений порядок компонентів, відтворюваність у мовленні» [Думчак 1998 : 6].

В'ячеслав Теркулов увів до наукового вжитку термін *номінатема* на позначення певної абстрактної мовної одиниці, що реалізується в будь-яких вербальних формах. Серед них не можна виділяти первинні або вторинні, їх співіснування засвідчує, з одного боку, продуктивність мов щодо творення одиниць номінації, з іншого, – універсальність моделей універбації. Вчений протиставляє універбацію і деривацію, вважає, що відношення в парах на кшталт *з двома руками > дворукий, міська рада > міськрада* і под. не можуть розглядатись як мотиваційні [Теркулов : 136, 242].

На думку Наталії Дьячок, прихильниці теорії номінатема, «між словосполученням та його словесним еквівалентом реалізуються словотвірні, але не зовнішні, дериваційні, а внутрішні, міжгосові мотиваційні відношення» [Дьячок : 20]. Універб для неї – слово, що виникло в результаті вербальної інтерпретації словосполучення, має абсолютно тотожне словосполученню лексичне і граматичне значення та синтаксичну функцію.

Олександр Стишов вважає, що універсальне явище універбації поєднується з іншими способами словотворення: усіченням, суфіксацією, композицією, юктапозицією, абrevіацією: *барсетна сумка > барсетка, інтенсивне вивчення мов > інтенсив, телевізійний магазин > телемагазин, пенсійний фонд > ПФ* та ін. При цьому семантична рівність із мотиватором не є для нього релевантною ознакою процесу, адже серед описаних ним універбів зустрічаємо слова, семантично складніші за твірні сполуки: *член сурту* «Кому вниз» > *кому/вниз-івець; той, хто ніколи не нападає > ніколи/не/нападай-ник* [Стишов : 123–165].

Отже, навіть побіжний аналіз джерел засвідчує складність описуваного мовного явища та відсутність єдиного підходу до його інтерпретації. Зробимо деякі попередні узагальнення.

1. Суть універбації – перетворення членованого найменування в нечленоване.

2. Семантика похідного слова еквівалентна семантиці мотивуючого сполучення (тотожна або дещо багатша за рахунок стилістичних обертонів).

3. Універбація здійснюється на базі одного, двох і більше компонентів мотивуючого сполучення.

4. Вихідне сполучення тяжіє до стійкості та відтворюваності.

5. Універби творяться різними способами, в тому числі за участі різноманітних суфіксів, які «кодують» семантику втраченого компонента.

6. Ідіоматичність універбів посилюється через формальні втрати, характер дериватора, розвинену омонімію, тож їх творення і функціонування неможливі без відповідних фонових знань і контекстної підтримки.

7. Універби обслуговують переважно розмовний стиль, мають знижений характер. Успадкована від фразеологізму й набута експресивність є основою багатих емоційно-оцінних можливостей цих слів.

Мета нашої статті – обґрунтувати дослідження фразеологічної універбації як окремої та специфічної ділянки словотвору, що виявляє єдність лексико-фразеологічної системи мови.

Виклад основного матеріалу. На користь виокремлення та спеціального вивчення фразеологічної універбації свідчать наступні факти.

1. Невизначеність самого базового поняття «фразеологічна одиниця», «фразеологізм». Розуміння об'єкта фразеології, як відомо, залежить від комплексу ознак фразеологічної одиниці, що висуваються на перший план або оцінюються як абсолютні: семантична цілісність, лексична неподільність (Л. А. Булаховський); відносна стійкість, відтворюваність, експресивність, цілісність значення (В. М. Мокієнко); образність, семантичне перетворення, експресивність (А. Р. Назарян); конотативність, семантична тотожність слову (О. І. Федоров); відтворюваність, часткова чи повна цілісність значення, стійкість, структура словосполучення (В. П. Жуков) тощо.

Беручи до уваги повторюваність ознак, **фразеологічною одиницею** (ФО) називаємо ідіому (фразеологічне зрощення, фразеологічну єдність), фразему (фразеологічне сполучення, фразеологізоване терміносполучення, перифраз) і паремію (прислів'я, приказку, крилатий вислів). Всі ці одиниці нарізнооформлені, відносно стійкі, відтворювані, поліфункціональні, експресивні. Додатковим свідченням їх фразеологічного ста-

тусу вважаємо узуалізацію в одному з відомих фразеологічних або тлумачних словників.

2. Словний характер компонентів ФО. Визначним у науці фактом є відносна формально-семантична автономність компонентів і, як наслідок, членованість фразеологізмів. Ступінь і характер членованості залежать від ступеня «семантичної злитості», кількості та граматичної природи компонентів, синтаксичної структури одиниці, наявності / відсутності у неї синонімів та антонімів, побудованих за тією ж чи подібною моделлю тощо (О. Д. Райхштейн, А. М. Мелерович, О. І. Смирницький, В. П. Жуков та ін.).

На думку дослідників, навіть компоненти зрощень зберігають ознаки слів. Так, Дмитро Шмельов, аналізуючи ФО *ні бельмеса, з панталуку*, підкреслив: «Наскільки б не була затемнена “мотивованість” фразеологізму (мотивованість саме через вихідне словосполучення), вона ніколи не стирається настільки, щоб останній перетворився на повністю “позамовне” утворення. Загалом справа не доходить до того, щоб усі компоненти фразеологізму стали аж ніяк не зіставні зі “звичайними” словами» [Шмельов : 266]. Навіть компоненти високоідіоматичних одиниць сприймаються носіями мови як слова, про що свідчать близько 20 прийомів їх «обігравання», реінтерпретації форми і семантики: розширення і редукція компонентного складу, дистантне розташування, заміна компонентів, включення до нових синтагматичних зв'язків, контамінація двох і навіть трьох одиниць, подвійна актуалізація значення ФО та ін.

У процесі функціонування цілісна семантика фразеологізму «очевидно, під тиском системи мови часто перерозподіляється між компонентами <...>, у результаті встановлюється своєрідна симетрія між його планом висловлювання і планом змісту» [Назарян : 220]. Це створює передумови для смислового і – як наслідок – структурного відокремлення компонентів ФО, прояву «віддзеркаленого» значення в нових контекстах. Якщо це значення еквівалентне фразеологічному, – відбувається фразеологічна універбація: *валити з хворої голови на здорову > валити 'звинувачувати невинного'*.

3. «Кругообіг» одиниць лексичної та фразеологічної підсистем і словотвір на базі фразеології як один із його етапів. Учені повсякчас підкреслюють взаємозалежність і взаємоперехідність

одиниць зазначених підсистем, відстоюючи ідею постійного руху всередині мови від слів до фразеологізмів, і назад – від фразеологізмів до слів (В. В. Виноградов, М. Ф. Алефіренко, Є. А. Карпіловська, В. М. Мокієнко, Р. М. Попов та ін.).

Яскравим проявом взаємопереходу є відфразеологічний словотвір, що частково нівелює нетотожність денотативно-сигніфікативного змісту фразеологізму й слова, трансформує «суму значень компонентів ФО» в лексичну семантику. Через втрату членованості відбувається «згущення» змісту, звільнення від подробиць, ще більше «шифрування» первинного образу [Тараненко : 156].

Такий словотвір може бути спрямований і на означуване (нове слово, семантично багатше й складніше за ФО), і на те, що означає, тобто на слово-універб. Останнє засвідчує розмивання відмінностей між фразеологізмом і словом, виявляє «специфіку універбів як межі стійких нарізнооформлених лексем» [Ужченко : 72].

Отже, **фразеологічна універбація** – це створення слова, семантично еквівалентного фразеологізму, з використанням його компонентів як матеріальної бази, здійснюване різними морфемними і неморфемними способами. Результат фразеологічної універбації – **фразеологічний універб**: *ляпати* (від *ляпати язиком*), *шапкувати* (знімати шапку), *спантеличити* (збити з панталуку) й под. Ми не розглядаємо як універби слова, збагачені словотвірними значеннями 'особа' (*живоїд < живцем їсти*), 'об'єкт дії' (*головоломка < голову ламати*), 'ознака за дією' (*пустопорожній < переливати з порожнього в порожнє*) і под. (див. роботи В. і Д. Ужчєнків).

4. Дискусія щодо т. зв. «лексичних фразеологізмів» – складних слів з переносно-образним значенням. Їх виявляють в українській (О. Стишов), чеській (Ф. Чермак, П. Клетцєрова), угорській, фінській, німецькій, англійській, російській (О. Федосов) та інших мовах. Проміжний статус композитів *молокосос, живоглот, товстосум, кровопролиття, крутихвіст, божевільний* і под. засвідчував Юрій Солодуб: «За своєю структурою вони можуть бути визначені як слова, за структурою внутрішньою, що відображає образно-переносний характер їх значень та способи їх образної мотивації, вони вже тяжіють до фразеологізмів» [Солодуб : 290].

Навіть якщо науковці не мають достатніх підстав уважати їх фразеологізмами, тим не менш,

«вивчення семантичних і прагматичних властивостей і особливостей структурного оформлення і функціонування таких однослівних одиниць із фразеологічним значенням було б корисним при формуванні «тезаурусного» погляду на національну фразеологію» [Федосов : 557].

5. Наявність у мові так званих «мінімальних» ФО, співвідносних із прислівниками та прикметниками, побудованих за моделлю «прийменник + іменник»: *без душі, без краю, без пам'яті, до речі, не до ладу* тощо. Визнання їх фразеологізмами теж не свідчить на користь «полікомпонентності» ФО. Такі одиниці досить регулярно універбалізуються, в т. ч. на другому ступені деривації: *без душі > без/душ-н(ий) > бездушн-о, по силах > по/силь-н(ий) > посильн-о, не до ладу > не/до/лад-н(ий) > недоладн-о*.

6. Ізоморфізм дериваційних процесів на фразеологічному та лексичному рівнях і як наслідок – можливість дослідження та опису фразеологічної деривації «у її зв'язках та опосередкуваннях з процесами словотвору» [Шанський : 308]. Зокрема, дериватологи дедалі частіше звертаються до гніздової організації структурно-семантичних відносин між мотивуючою ФО та її похідними – словами і фразеологізмами. Ми поділяємо усталену й обгрунтовану думку, згідно з якою генетичний структурно-семантичний зв'язок похідних одиниць з одним і тим самим фразеологізмом і між собою дозволяє досліджувати їх об'єднання як словотворчі пари, ланцюжки, парадигми, гнізда. **Фразеодериваційне гніздо** визначаємо як упорядко-

вану мотиваційними відношеннями сукупність мотивуючого фразеологізму та його похідних – слів і ФО. Тематична єдність гнізда будується на загальній семантиці, конденсованій у вихідному фразеологізмі, а структурна єдність – на представленості в усіх похідних хоча б одного компонента (основи компонента) вихідного фразеологізму. У межах гнізда за участі способів і засобів слово- та фразеотворення успадкована фразеологічна семантика модифікується і мутує, зазнаючи дериваційного розвитку як у сфері фразеології, так і в сфері лексики.

Висновки. Наше дослідження підтверджує факт зближення слова і фразеологізму на шкалі засобів номінації, помітне розхитування критерію «цільно / нарізнооформленість» щодо цих мовних одиниць. Одним із проявів стирання кордонів є фразеологічна універбація, зумовлена, перш за все, тенденцією до мовної економії. Згортання фразеологізму в слово засвідчує знання носіїв про систему мови, про можливості та ономаціологічні рамки окремих підсистем, усвідомлення та ефективне використання семантичних і формальних особливостей (переваг) одиниць фразеологічної, лексичної, словотворчої підсистем. Важливу роль відіграють і соціальні чинники: бажання мовців надати висловлюванню емоційності, не лише назвати явище дійсності, але й оцінити, охарактеризувати його.

Тож фразеологічна універбація являє собою специфічне мовне явище, яке потребує подальшого всебічного дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Думчак І. Суфіксальна універбація в текстах сучасної періодики. *Лінгвістичні студії* : зб. наук. праць / Донецький нац. ун-т; наук. ред. А. П. Загнітко. Донецьк : ДонНУ, 2011. Вип. 23. С. 28–30.
2. Думчак І. М. Універбація в українській мові : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 – українська мова. Івано-Франківськ, 1998. 16 с.
3. Дьячок Н. В. Явище універбації як складова частина слов'янського лінгвального простору. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2017. № 26. Т. 1. С. 19–21.
4. Назарян А. Г. Фразеология современного французского языка. Москва : Высш. школа, 1987. 288 с.
5. Тараненко А. А. Языковая семантика в её динамических аспектах (основные семантические процессы). Київ : Наукова думка, 1989. 256 с.
6. Солодуб Ю. П. Языковые единицы со статусом лексико-фразеологической переходности. *Семантика языковых единиц* : доклады VI Международной конференции : в 2 т. Москва, 1998. Т. 1. С. 290–293.
7. Теркулов В. И. Универбализация в украинском и русском языках. *Актуальні проблеми слов'янської філології* : міжвуз. зб. наук. статей. Київ-Ніжин : Аспект-Поліграф, 2005. Вип. 11 : Лінгвістика і літературознавство. Ч. 1. С. 236–242.
8. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Творення слів на базі фразеологізмів. *Фразеологія сучасної української мови* : навч. посіб. Київ : Знання, 2007. С. 72–76.
9. Українська мова : Енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 2-ге вид., випр. і доп. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.

10. Федосов О. Передвигаются ли границы фразеологии? (о т. н. «лексических фраземах» на материале русского, чешского и венгерского языков). *Новая фразеология в новой Европе* : матер. VI Междунар. науч. конф. / под ред. М. Алексеенко, В. Мокиенко, Х. Вальтера. Щецин-Грайфсвальд, 2002. С. 545–559.
11. Шанский Н. М. Деривация слов и фразеологических оборотов (к вопросу о сходстве и различии процессов словообразования и оборотообразования). *Русское и славянское языкознание*. Москва : Наука, 1972. С. 304–308.
12. Шмелёв Д. Н. Проблемы семантического анализа лексики (на материале русского языка). Москва : Наука, 1973. 280 с.

REFERENCES

1. Dumchak, I. (2011). Sufiksalna univerbatsia v tekstah suchasnoii periodyky [Suffixational univerbation in the texts of modern periodicals]. *Lingvistychni studii: zb. nauk. prats* [Linguistic studies: collection of scientific works]. Donetsk : DonNU. V. 23. pp. 28–30. (in Ukrainian)
2. Dumchak, I. M. (1998). Univerbatsia v ukraiinskii movi: avtoref. diss... kand. filol. nauk : 10.02.01 – ukraiinska mova [Univerbation in the Ukrainian language]. Dissertation Abstract. Ivano-Frankivsk. 16 p. (in Ukrainian)
3. Djachok, N. V. (2017). Javyshche univerbatsiii jak skladova chastyna slovianskogo lingvalnogo prostoru [Phenomenon of univerbation as a component of Slavic languages space]. *Naukovyi Visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Filohiia* [Scientific Bulletin of International Humanitarian University. Philology]. № 26. V. 1. pp. 19–21 (in Ukrainian)
4. Nazarian, A. H. (1987). Fraseolohiia sovremennoho frantsuzskoho jazyka [Phraseology of modern French]. Moscow : Vysshaja shkola. 288 p. (in Russian)
5. Taranenko, A. A. (1989). Yazykovaiia semantika v yeio dinamicheskikh aspektah (osnovnyie semanticheskiie protsesy) [Language semantics in its dynamic aspects (main semantic processes)]. Kyiv : Naukova dumka. 256 p. (in Russian)
6. Solodub, Yu. P. (1998). Yazykovyie yedynitsy so statusom leksiko-frazeolohicheskoi perehodnosti [Linguistic units with the status of lexical-phraseological transitivity]. *Semantika yazykovykh yedynits : doklady VI Mezhdunarodnoi konferentsii* [Semantics of linguistic units: Reports of VIth International conference]. Moscow. V. 1. pp. 290–293. (in Russian)
7. Terkulov, V. I. (2005). Univerbalizatsiia v ukraiinskom i russkom yazykah [Univerbalisation in Ukrainian and Russian languages]. *Aktualnyie problemy slovianskoi filolohii* [Topical issues of Slavic philology]. Issue 11 (Linguistics and Literature studies). Part 1. Kyiv – Nizhyn : Aspect-Polygraph. pp. 236–242. (in Russian)
8. Uzhchenko, V. D., Uzhchenko, D. V. (2007). Tvorennia sliv na bazi frazeolohismiv [Word-formation from phraseologisms]. *Fraseolohiia suchasnoii ukraiinskoi movy* [Phraseology of modern Ukrainian language]. Kyiv : Znannia. pp. 72–76. (in Ukrainian)
9. *Ukraiinska mova: Entsyklopedia* (2004) [Ukrainian language: Eyclopedia] / Rusanivskiyi, V. M., Taranenko, O. O., Ziabliuk, M. P. (ed.). Kyiv : Ukraiinska entsyklopedia. 824 p. (in Ukrainian)
10. Fedosov, O. (2002). Peredvihaiutsa li hranitsy frazeolohii? (o t. n. “leksicheskikh frasemah” na material russkoho, cheshskoho i venherskoho yazykov). [Do the borders of phraseology move? (on so called ‘lexical phrasemes’ in Russian, Czech, and Hungarian languages)]. *Novaia fraseolohiia v novoi Yevrope* [New phraseology in new Europe]. Shchetsyn-Greifsvald. pp. 545–559. (in Russian)
11. Shanskiy, N. M. (1972). Derivatsiia slov i frazeolohicheskikh oborotov (k voprosu o shodstve s razlichii slovoobrazovaniia i oborotoobrazovaniia) [Derivation of words and constructions (similarity and differences in formation of words and constructions)]. *Russkoie i slavianskoie yazykoznaniiie* [Russian and Slavic linguistics]. Moscow : Nauka. pp. 304–308. (in Russian)
12. Shmelev, D. N. (1973). Problemy semanticheskoho analiza leksiki [Problems of semantic analysis of lexis]. Moscow : Nauka. 280 p. (in Russian)

T. P. BILOUSOVA

*Candidate of Philological Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at Department of Slavic Philology and General Linguistics,
Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University,
Kamianets-Podilsky, Khmelnytskyi region, Ukraine
E-mail: bilousova@kpnu.edu.ua
<https://orcid.org/0000-0002-6247-0476>*

PHRASEOLOGICAL UNIVERBATION AS A LANGUAGE PHENOMENON

In the article we consider univerbation as a phenomenon of secondary nomination, a result of the derivation process. The essence of univerbation is a transformation of a complex name into a simple, one-word lexical unit, which is semantically equivalent to the initial combination. The process of renaming may occur on the basis of one, two or more

components of an initial combination (phrase or combination of words). Among the primary units there are many stable, phrase-like ones, what gives grounds to consider phraseological univertation to be a specific part of a common language productive process which suggests folding of a poly-component nomination into a word.

The univertation in phraseology is supported by: the relative formal-semantic autonomy of its components, which may inherit a holistic phraseological meaning; the lack of clear boundaries between lexical and phraseological subsystems of a language, what is manifested, on the one hand, in the existence of minimal (single-vertex) phraseological units, on the other hand, in the composite words with figurative meaning similar to a phraseological one; the constant mutual transition of language units from one subsystem to another, the vivid evidence of which is a phraseological word formation; the isomorphism of derivational processes at the phraseological and lexical levels, what allows to study phraseological univerts in the structure of phraseoderivational clusters – complex formations, the elements of which are connected by derivational relations.

Phraseological univerts can be formed in both affixational and non-affixational ways (fusion, compounding, abbreviation, substantivation, etc.). They are characterized by increased idiomaticity, contextual coherence, and expressiveness and belong mainly to a colloquial style with a pejorative coloring.

Inherited from a phraseological unit and acquired in the process of univertation, that expressiveness is the source of rich emotional-evaluative (usually pejorative-evaluative) features of these words forming a connotative component of their meanings.

Key words: phraseological univertation, a univert, a phraseoderivational cluster, phraseological word-formation.